

Dominikanie:
nic nie widzieli, nie słyszeli

Konrad Ambroziak
Dlaczego dzieci się zabijają

Po co byliśmy
w Afganistanie

Prof. Beata Javorcik
Spodziewacie się inflacji? To będzie

POLSKA PROTESTUJE DUDA BUMELUJE

teatr powszechny

Teatr, który się wtrąca

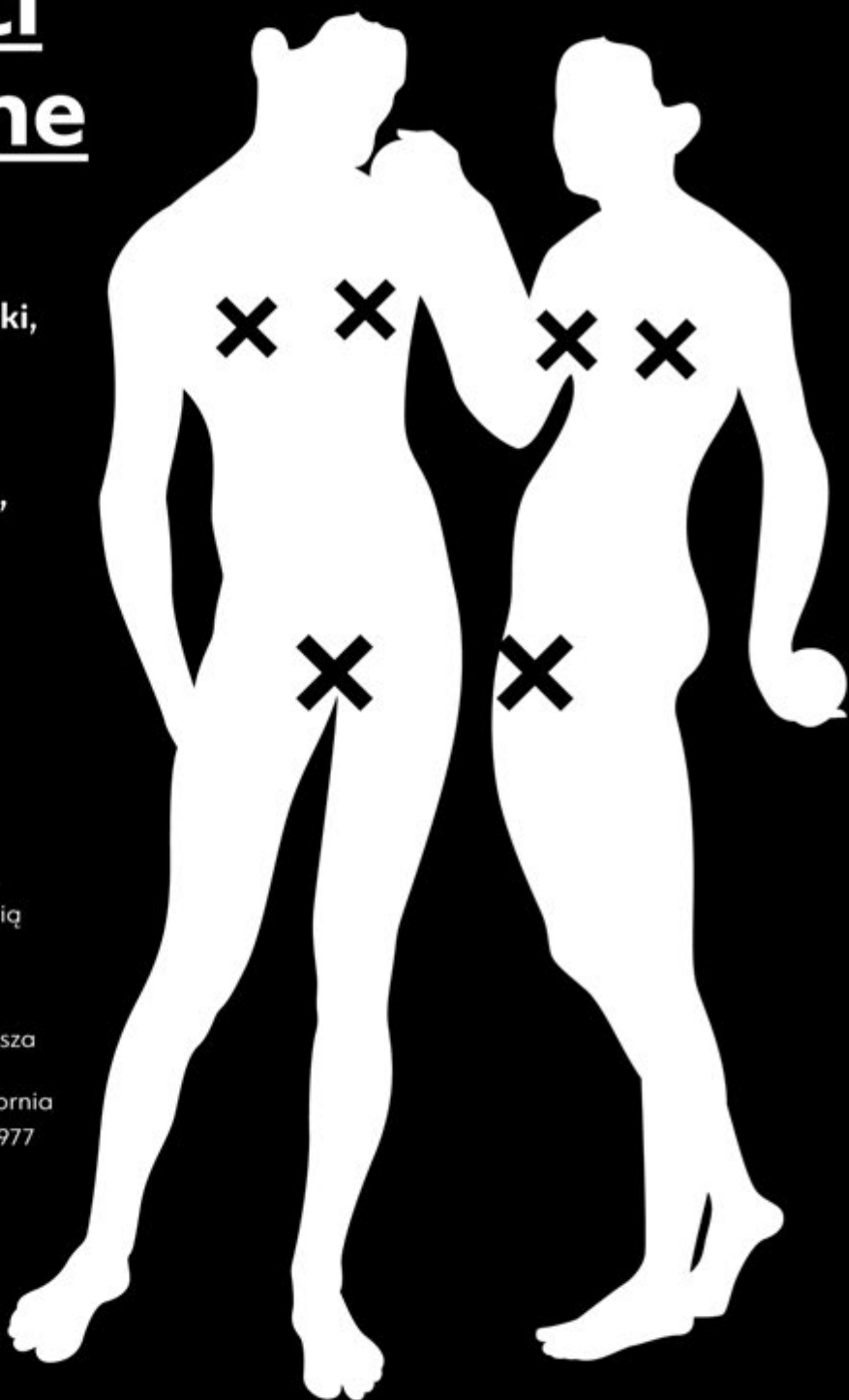
Opowieści niemoralne

Aleksandrowa, Bożek,
Brykalski, Czachor, Falkowski,
Hawrot, Kłak, Kowalczyk,
Kryst, Lange, Ioann Maria,
Murek, Robaszkiewicz, Róż,
Skrzywanek, Skwarczyńska,
Stolarska, Sulej, Usenko

premiera 25 września
kolejne pokazy:
26, 28, 29.09 i 14–17.10

Współczesny traktat stawiający pytanie
o to, czy seksualność jest dziś przestrzenią
wolności czy zniewolenia.

Opowieść o domu i rodzinie, o kinie,
teatrze i naturze. Inspiracje dla scenariusza
stanowiły filmy Waleriana Borowczyka,
transkrypt rozprawy sądowej Stan Kalifornia
vs. Roman Raymond Polański z marca 1977
roku oraz materiały dokumentalne dot.
współczesnych fetyszy.

GARMOND nie płaci nam od lutego

Świat, w którym wszystko jest płynne i praktycznie nieprzewidywalne, może być fascynujący. Ale na krótko. Na dłuższą metę takie życie staje się udręką. Czego coraz więcej Polaków zaczyna doświadczać od rządzącej prawicy. Żrący się między sobą politycy wciągają w swoje obsesje kolejne grupy społeczne i zawodowe. Szósty rok podchodów, agresji oraz kłamstw, w których celuje zwłaszcza premier Morawiecki, musi odstraszać także co uczciwszych i wrażliwszych wyborców PiS. Dlaczego więc sondaże ciągle dają przewagę rządzącym? Powodów jest oczywiście wiele, ale na czoło wysuwa się słaba ocena opozycji. Sądzę, że doszliśmy do takiego etapu, w którym nawet część obecnych wyborców władzy zmieniałaby front, gdyby miała sensowną alternatywę. Czyli taką ofertę, która zapewni utrzymanie w przyszłości tego, co obywatele dostali od rządu. Chodzi tu o pakiet socjalny i płacowy, o którym wcześniej PO mówiła, że pieniędzy na to nie ma i nie będzie. Pamięć o polityce Tuska jest w Polsce ciągle żywa. A jak ktoś zapomina, to media rządowe skutecznie mu przypominają tamte rządy. Wiarygodność ówczesnej ekipy PO-PSL, która uparcie stara się o powrót do władzy, jest w związku z tym ograniczona głównie do tych, którym wtedy żyło się znacznie lepiej.

Lewica z kolei sama grzebie swoje szanse. Nie trzeba jechać na Sycylię, bo wystarczą meldunki z partyjnego życia dwóch panów, którzy chcą się uwłaszczyć na partii politycznej. Nieudolne kopiowanie modelu, jaki stworzył Kaczyński, pasuje do

lewicy jak siodło do krowy. I skończy się klapą wyborczą. Jedno skrzydełko przygarnie PO, a drugie PiS.

I może wtedy osierocona większość spróbuje odbudować w Polsce lewicę bardziej ideową, bliższą ludziom pracy i demokratyczną.

A my, czyli fundacja i redakcja, spróbujemy się odbudować po numerze, jaki nam wyciął GARMOND PRESS (zarząd – Jerzy Marian Szmid, organ nadzoru – Jakub Seweryn Szmid, Julia Szmid i Krzysztof Szmid – wypis z KRS).

Od 3 sierpnia GARMOND jest w restrukturyzacji, czyli płacić za sprzedane gazety nie będzie. Co to oznacza dla nas? Ostatnia płatność, jaką od niego otrzymaliśmy, dotyczy numeru STYCZNIOWEGO, a konkretnie 25 STYCZNIA. Kolejne numery GARMOND sprzedał, ale pieniędzy nie przekazał. Przetępione zadłużenie GARMONDU wobec nas to z odsetkami 182 621 zł. A całe przekroczyło 300 tys. zł. We wrześniu zmniejszyliśmy nakład kierowany do GARMONDU, który wezwał nas do dalszego wysyłania mu PRZEGLĄDU, czyli do darowizny. Choć pensji sobie tam nie zmniejszyli.

Wydawców traktowano według nieznanym nam kryteriów. Straty wydawców prorządowych nie są aż tak wysokie. Pewnie przez przypadek? Co w tej sytuacji można zrobić? Zwracam się do prawników czytających nasz tygodnik z prośbą o pomoc prawną.

JESIENNA PROMOCJA

Założ konto i kup za **100** zł nasze książki

na www.sklep.tygodnikprzeglad.pl

a otrzymasz W PREZENCIE

PAKIET E-BOOKÓW POLSKI LUDOWEJ

Promocja do końca października

CYTATY TYGODNIA

ANDRZEJ SZCZĘŚNIAK,
ekspert rynku paliw i energii

W 2020 r. cena gazu amerykańskiego – LNG (na granicy polskiej) była o 98% wyższa niż cena gazu rosyjskiego.

„Angora”

ALEC BALDWIN, aktor amerykański

Amerycanie wiedzą o spokojnym i zdrowym życiu znacznie mniej niż większość cywilizowanego świata.

„Forum”

BĄKOWSKI

W NUMERZE

KRAJ

- 8 Czy jesienne strajki są zapowiedzią radykalnych zmian?**
Solidarność odeszła do lamusa
- 12 Miasteczko nadziei**
Ile wytrzymają medycy
- 13 Polska protestuje, Duda bumeluje**
Z dala od problemów rodaków
- 15 Sam strach przed wyższymi cenami może je nakreślać**
– rozmowa z prof. Beatą Javorcik
- 18 Dominikanie: nic nie widzieli, nic nie słyszeli**
Raport komisji Terlikowskiego
- 22 Nie moralizuj, nie bagatelizuj, wysłuchaj, zrozum**
– rozmowa z Konradem Ambroziakiem
- 54 Człowiek zwierzęciu człowiekiem**
Na ratunek najstarszym

MEDIA

- 21 Dziennikarze na granicy**

WOJSKO

- 26 Po co byliśmy w Afganistanie?**
To nie była misja pokojowa

ZAGRANICA

- 30 W Berlinie mieszkanie prawem, nie towarem**
– rozmowa z Joanną Kusiak
- 34 Koniec z „magazynem dla migrantów”**
Turcja i napór ze wschodu
- 36 Szczepionkowy sukces Hiszpanii**
Obyło się bez zachęt
- 38 Twierdza Antypody**
Obywatele uwięzieni za granicą

OPINIE

- 40 Janusz Rolicki**
Czas powiedzieć NIE
- 42 Bogdan Galwas**
Więcej szacunku dla Angeli Merkel
- 44 Bogusław Czarny**
Jak ten trzmiel to robi?

HISTORIA

- 46 Bałkańska porażka Stalina**
Konflikt i rozłam

KULTURA

- 48 25 lat Instytutu Fizjologii i Patologii Słuchu**
- 50 Nie jesteśmy kowalami swojego losu**
– rozmowa z Tomaszem Stawiszyńskim
- 53 Culturalia**
- 66 Artysta jest obecny**

OBSERWACJE

- 58 W 128 dni dookoła Anglii**
Rekord Tomasza Kowalskiego

FELIETONY I KOMENTARZE

- 3 Jerzy Domański**
GARMOND nie płaci nam od lutego
- 25 Jan Widacki**
Ojciec chrzestny
- 29 Roman Kurkiewicz**
Suknia masowego rażenia
- 33 Tomasz Jastrun**
Wyciskarka do cytryn
- 43 Agnieszka Wolny-Hamkało**
Jeśli będziecie nas niszczyć, niszczyć, niszczyć

15

KRAJ

SAM STRACH PRZED WYŻSZYMI CENAMI MOŻE JE NAKREŚLAĆ

– rozmowa z prof. Beatą Javorcik

30

ZAGRANICA

W BERLINIE MIESZKANIE PRAWEM, NIE TOWAREM

– rozmowa z Joanną Kusiak

50

KULTURA

NIE JESTEŚMY KOWALAMI SWOJEGO LOSU

– rozmowa z Tomaszem Stawiszyńskim

Projekt okładki: Daria Słowińska-Kettner

FOT. JAKUB KAMIŃSKI/EAST NEWS, MARCIN GADOMSKI/AGENCJASE/EAST NEWS, KRZYSZTOF ŻUCZKOWSKI (2)

✉ Dwa razy konstytucja

Cała opozycja dyskutuje na płaszczyźnie narzuconej: że chodzi o wyższość polskiej konstytucji nad prawem unijnym. Tymczasem wszystkie zastrzeżenia TSUE odnoszą się do sytuacji, która powstała w wyniku niezgodności „reform” sądowniczych z konstytucją i braku potrzebnej do wprowadzania zmian ustrojowych większości w Sejmie. Chodzi więc w istocie nie o kwestionowanie prawa krajowego, lecz o wytknięcie nieporządku, który wziął się z jego łamania. Podporządkowanie się dotyczy wyłącznie wyroków TSUE, do czego Polska, wstępując do Unii, się zobowiązała.

Druga kwestia to pytanie o nieodpisywanie składki zdrowotnej od podatku. Dlatego była odpisywana, że konstytucja zapewnia opłacanie służby zdrowia ze środków publicznych. Człowiek wiedział, jaką płaci składkę, ale państwo mu ją zwracało. Teraz ma to być coś w rodzaju obowiązkowego ubezpieczenia. Jak to się ma do prawa najwyższego, niech się wypowiedzą konstytucjoniści.

Andrzej Lam

f Kadrowcy — zniszczyli polski Kościół

Socjologowie religii już dawno zauważyli i zbadali, że co najmniej od końca wojny środowisko kleru katolickiego w Polsce stało się coraz bardziej (i w końcu całkowicie) zdominowane przez ludzi pochodzących z zapadłych wiosek, z regionów bardzo tradycyjnych i równie zacofanych cywilizacyjnie. Ci przenieśli doń wszystko to, co wynieśli z domów rodzinnych, a wzorować się nie mieli już na kim, bo duchownych ze środowisk z tzw. kapitałem kulturowym (ziemiańskich, mieszczańskich, inteligentnych) było coraz mniej i w końcu w ogóle ich zabrakło. A może i nie chcieli się wzorować? Bycie księdzem — a cóż dopiero biskupem! — to czynnik nader łatwo wzbijający w pychę i skutecznie odwołujący od jakiegokolwiek pracy nad sobą, zwłaszcza gdy wiąże się z awansem społecznym. Przymusowy celibat oraz stosunki wewnętrzne, odstrasające i przeplaszające z seminariów kandydatów z prawdziwym powołaniem, a sprzyjające cynikom oraz cwaniakom — czy wręcz promujące ich — dopełniły reszty. Dziwisz i Kowalczyk wybierali takich, bo raz, że nie było już z kogo wybierać, a dwa — oni byli tacy sami.

Krzysztof Guderski

Największą klęską dla naszego Kościoła był wybór Polaka na papieża. Wszyscy pomyśleli, że jesteśmy narodem wybranym, że Jan Paweł II zapewni funkcjonowanie Kościoła w Polsce. Księża chodzili jak pany, nie martwiąc się o wiernych. No i naraz umarł papież i cały kler obudził się z ręką w nocniku. Przecież pamiętamy Kościół sprzed 1989 r. jako ostoję wolności, jako czynnik wspomagający w walce z komunistami, Kościół razem z wiernymi.

Andrzej Różga

Warto wspomnieć o decyzji Jana Pawła II o rozbięciu diecezji i sprowadzeniu do parteru roli prymasa Polski, który nie ma już nic do powiedzenia. Kard. Wyszyński przewraca się w grobie, jak widzi cierpienie abp. Polaka.

Zdzisław Żak

Wydawało się, że Kościół katolicki walczy o naszą wolność, demokrację, tymczasem chodziło tylko o korporacyjny interes, władzę i zahamowanie laicyzacji.

Ewa Erlend

ZDJĘCIE TYGODNIA

Jurowlany, interwencja Straży Granicznej wobec uchodźców.

12,3 mln Polaków ma już profil zaufany.

Mimo antyimigranckiej retoryki coraz więcej cudzoziemców spoza Unii dostaje zezwolenie na pracę w Polsce. W 2020 r. było to: 8213 osób z Gruzji, 3885 z Indonezji, 2464 z Kazachstanu, 1033 z Etiopii, a nawet 554 z Nigerii.

Jessica Bruder, amerykańska reporterka, otrzymała Nagrodę im. Ryszarda Kapuścińskiego za „Nomadland. W drodze za pracą” (Wydawnictwo Czarne). Tłumaczenie Martyna Tomczak.

Jagoda Grondecka, bohaterka niedawnych wydarzeń w Afganistanie, otrzymała tytuł Dziennikarki – Obywatelki 2021 przyznany przez Towarzystwo Dziennikarskie.

Grażyna Juszczyk, emerytowana nauczycielka matematyki w szkole w Krapkowicach na Opolszczyźnie, która w 2013 r. zdjęła krzyż w pokoju nauczycielskim, mimo kolejnej interwencji prokuratora generalnego Zbigniewa Ziobry ma zostać przeproszona za dyskryminacyjne zachowania szkoły.

1 329 491 oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy Ukraińcowi zarejestrowały w 2020 r. powiatowe urzędy pracy.

Liczba sklepów internetowych w Polsce zbliża się do 50 tys. Do lipca br. otwarto 5,2 tys. nowych.

Ponad 10 mln jaj kurzych dostarczanych na rynek daje Polsce szóste miejsce w Europie.

Najmniej zaszczepionych na początku września było w powiatach kolbuszowskim (25,87%) i ropczycko-sędziszowskim (28,80%) w Świętokrzyskiem, kolneńskim (30,50%), grajewskim (30,55%) i łomżyńskim (30,88%) w Podlaskiem oraz niżańskim (29,22%), strzyżowskim (30,91%) i leżajskim (31,59%) w Podkarpackiem.

Od ponad trzech miesięcy trwa czesko-polska wojna o skutki działalności kopalni Turów dla środowiska. Czesi żądają 5 mln euro dziennie, a rząd Morawieckiego liczy na łagodne podejście TSUE.

Konstanty Radziwiłł, wojewoda mazowiecki z PiS, który bezprawnie przejął od Warszawy Szpital Południowy, zadłużył go na ok. 20 mln zł, zatrudniając 116 osób. A w lipcu i sierpniu na jednego pacjenta przypadało tam kilkudziesięciu pracowników. Opłacanych o wiele lepiej od tych, którzy realnie walczyli z covidem. Szpital wrócił do miasta, ale czeka na audyt.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska przygotowuje przekazanie zakonowi oblatów, który ma siedzibę na Świętym Krzyżu, cennego przyrodniczo terenu Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Oblaci na działce o powierzchni 1,3 ha planują wybudować hotel.

PRZEBŁYSKI

Rycho nie odpuszcza

Szykuje się gruby numer. I nie jest to bynajmniej aluzja do sylwetki Rycha Czarnckiego. Jeśli ktoś myśli, że są granice bezwstydu, to jest w tzw. mylnym błędzie. Patrzysz na Czarnckiego i widzisz, jak wszystkie dotychczasowe grube numery spływają po nim jak po kaczce. I to też nie jest aluzja. Tenże Rycho jeszcze we wrześniu może zostać prezesem Polskiego Związku Piłki Siatkowej. Ma przecież cenny atut, którym się chwali działaczom: „Umiem pozyskiwać środki finansowe, wiem, jak to się robi”. I to akurat prawda. Czarncki jako polityk zarobił tyle, że jest milionerem. Na siatkówce też zarobił. Siatkarzom kasę ma dawać Orlen, więc klęk przedwyborczą robi Rychowi prasa... orlenowska. Czy polskie siatkarki i siatkarze muszą dzwigać na swoich barkach takiego prezesa?

Rydz-Śmigły do skansenu

Co młodzi czytelnicy pytają, jak przerwać paranoję z nazwami ulic, przy których muszą mieszkają, a wiedzą, że to wstyd. W Łodzi zostali obdarowani aleją Marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego. Jedna z najważniejszych alej miasta upamiętnia człowieka, który zważył przed Niemcami za granicę. Zostawiając żołnierzy, którymi miał dowodzić. I cywilów, którzy próbowali walczyć z agresorem. Rydz-Śmigły to modelowy przykład zdrady i haniebnej postawy. A jednocześnie „bohater” mający setki ulic, placów itp. Chyba już najwyższa pora kończyć tę paranoję. Z nim i wieloma innymi równie „zasłużonymi”.

Zieliński od konfetti plus milion

Gdy w listopadzie 2019 r. policja pozbyła się Jarosława Zielińskiego, który jako wiceminister MSWiA zrobił sobie z suwalskiej policji

„prywatny folwark”, radości nie było końca. Nie doceniono jednak bezczelności dojrzałej zmiany. Zielińskiego odwołano, ale ochronę SOP (dawny BOR) i wypasioną służbową furę mu zostawiono. I tak od 22 miesięcy bulimy na pisowskiego bonzę kilkadziesiąt tysięcy złotych miesięcznie! Licząc skromnie po 50 tys. zł, wychodzi ponad milion złotych za w

żenie czterech liter Zielińskiego. Nawet jak na standardy tej ekipy jest to gigantyczna hucpa. Dlaczego więc bulimy? Bo w latach 90. Zieliński był w Porozumieniu Centrum. A w 2007 r. nawet sekretarzem generalnym PiS. To wtedy po chamsku wygonił z gabinetu odwołanego z tej posady Joachima Brudzińskiego.

Przydacz czy Dzielski?

Kto kogo? Odwieczne pytanie w świecie dyplomacji. Frukuje ta kwestia obserwatorów wojny podjazdowej o placówkę w Kanadzie. Kandydatów jest wielu, ale poważnych dwóch. Niestety, obydwaj średnio kompetentni. A że teraz liczy się wyłącznie dojście do Nowogrodzkiej, zobaczymy, kto jest bliżej PiS. Kandydat prezydenta Dudy, a precyzyjniej eksviceprezydenta Krzysztofa Szczerskiego, Witold Dzielski, urzędnik z kancelarii Dudy, czy kandydat Morawieckiego, wiceszef MSZ Marcin Przydacz? Sam Przydacz chce jak najszybciej gdzieś wyjechać, bo jest skromnej wiary w długie rządy tej ekipy.

PYTANIE TYGODNIA

Najlepsze miejsce na pomnik Lema to...

BARBARA SCHABOWSKA,

dyrektor Instytutu Adama Mickiewicza

Najlepszym pomnikiem Lema byłaby trwała współpraca środowisk artystycznych i naukowych wokół kwestii związanych z kondycją człowieka i przyszłością naszej planety. Wspólne działania ludzi kultury i nauki, pod lemovskim szyldem, pomogłyby podtrzymać żywą pamięć o Stanisławie Lemie bardziej niż spiżowe pomniki. Na podobnej zasadzie budujemy nasze międzynarodowe projekty artystyczne, inspirowane twórczością tego genialnego pisarza i wizjonera. W setną rocznicę urodzin Lema udało nam się zrealizować serię wystaw poświęconych „Bajkom robotów”, seminaria inspirowane zbiorem esejów „Summa technologiae”, koncerty z premierowymi wykonaniami utworów polskich kompozytorów, a także projekty z zakresu nowych mediów, korzystające z wirtualnej i rozszerzonej rzeczywistości. Ale to nie koniec, bo dziedzictwo Lema i myślenie o przyszłości mają

strategiczne znaczenie w naszych planach na kolejne lata.

MAGDALENA ŚWIERCZEK-GRYBÓŚ,
*pisarka, badaczka twórczości Lema,
Polska Fundacja Fantastyki Naukowej*

Dla mnie odpowiedzią jest oczywiście Kraków, zwłaszcza po ostatnich wydarzeniach, czyli festiwalu Bomba Megabitowa i Kongresie Futurologicznym, a więc obchodach urodzin Lema, które odbyły się właśnie w mieście, gdzie Lem tworzył, mieszkał i umarł. Przede wszystkim jednak powinniśmy starać się upowszechnić jego utwory i filozofię, tak by czerpały z nich również kolejne pokolenia, bo Lem trafnie przestrzegał, podstawił nam lustra, uczył pokory. Bez pokory przyszłe pokolenia będą miały bardzo ciężko. I bez silnej inspiracji, motywacji do tego, by szukać, tworzyć, wynajdywać, sięgać coraz dalej. Według mnie powinno być dużo konkursów dla młodych fantastów i naukowców – bo tylko w twórczych ludziach nadzieja na to,

że najczarniejsze scenariusze Lema się nie spełnią.

Czytelnicy PRZEGLĄDU
ADAM JAŚKOW

Przed dawną cukiernią hotelu Cracovia. A w samym hotelu można by zrobić muzeum, bo minister kultury nie ma bladego pojęcia, co zrobić z zabytkowym budynkiem. A tak byłoby Muzeum Lema z pomnikiem Lema zmierzającego na ciastka. A w budynku Trurl, Klapaucjusz i Elektrybałt.

JAN KOCHANOWSKI

W miejscu mającego powstać pałacu Saskiego. Lem ucieszyłby się pewnie, że mógł dla nas zaoszczędzić 2,5 mld zł.

WŁODZIMIERZ MYTNIK

Najlepiej wcale nie stawiać mu pomnika. Sam sobie go stworzył swoimi utworami, a poza tym w Polsce mamy nadmiar pomników.

Not. Michał Sobczyk